

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра педагогіки та психології управління соціальними системами імені
акад. І.А. Зязюна

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ
ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

рівень вищої освіти	<u>третій (освітньо-науковий)</u> перший (бакалаврський) / другий (магістерський) / третій (освітньо-науковий)
галузь знань	<u>01 Освіта/Педагогіка</u>
спеціальність	<u>011 Освітні, педагогічні науки</u>
освітня програма	<u>Освітні, педагогічні науки</u>
вид дисципліни	<u>спеціальна (фахова) підготовка, вибіркова</u> (загальна підготовка / професійна підготовка; обов'язкова/вибіркова)
форма навчання	<u>очна, заочна</u>

Харків – 2024 рік

Навчально-методичні матеріали лекцій

План лекційних занять

Тема	Кількість годин
Тема 1. Професійно-етичні засади педагогічної діяльності як наука про моральну цінність стосунків, вироблених у навчально-виховній діяльності	2
Тема 2. Історичні аспекти розвитку педагогічної етики	2
Тема 3. Моральна свідомість особистості педагога	2
Тема 4. Основні категорії педагогічної етики, їх загальна характеристика	2
Тема 5. Етичні норми діяльності педагога. Педагогічний такт, його основні показники	2
Тема 6. Етикет у професійній діяльності педагога	2
Тема 7. Професійна етика сучасного викладача, особливості її формування. Моральна свідомість особистості педагога, його відповідальність	2
Тема 8. Моральна самосвідомість особистості педагога. Педагогічні технології формування морально-етичної парадигми у майбутніх викладачів	2
Тема 9. Взаємозв'язок культури й педагогічної моралі. Авторитет педагога	2
Тема 10. Педагогічна майстерність майбутнього викладача. Педагог як суб'єкт моральних відносин	2

Тема 1. Професійно-етичні засади педагогічної діяльності як наука про моральну цінність стосунків, вироблених у навчально-виховній діяльності

Етика як вчення про мораль. Походження термінів «етика» та «мораль». Походження етики як науки. Взаємозв'язок етики з іншими науками.

Рекомендована література:

1. Основи наукових досліджень / Романовський О. Г., Черкашин А. І., Грень Л. М., Резнік С.М. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2022. 150 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/56902>
2. Романовський О.Г., Грень Л.М., Серeda Н. В. Професійно-етичні засади педагогічної діяльності: текст лекцій / О. Г. Романовський, Л. М. Грень, Н. В. Серeda. Харків: НТУ «ХП». 2020. 148 с.
3. Романовський О.Г., Грень Л. М., Черкашин А. І., Карлюк С. В., Хмиров І. М. Педагогіка фасилітації. Нац. техн. ун-т" Харків. політехн. ін-т".

Харків. 2023. URL: 151 с. URL:
<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/64387>

Тема 2. Історичні аспекти розвитку педагогічної етики

Висвітлення проблем педагогічної етики у творах античних філософів (Сократа, Платона, Аристотеля). Кодекс педагогічної етики Квінтіліана.

Рекомендована література:

1. Грень Л. М., Вавренюк С. А., Алієва П. І. Сучасна освіта України: державно управлінський аспект: монографія. Харків: НУЦЗУ, 2021. 238 с. URL:
<https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/f51181f7-d105-45d9-84f6-6ec105d28821/content>
2. Основи наукових досліджень / Романовський О. Г., Черкашин А. І., Грень Л. М., Резнік С.М. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2022. 150 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/56902>
3. Романовський О.Г., Грень Л.М., Серєда Н. В. Професійно-етичні засади педагогічної діяльності: текст лекцій / О. Г. Романовський, Л. М. Грень, Н. В. Серєда. Харків: НТУ «ХП». 2020. 148 с.
4. Романовський О.Г., Грень Л. М., Черкашин А. І., Карлюк С. В., Хмиров І. М. Педагогіка фасилітації. Нац. техн. ун-т" Харків. політехн. ін-т". Харків. 2023. URL: 151 с. URL:
<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/64387>

Тема 3. Моральна свідомість особистості педагога

Структура моральної свідомості викладача вищого закладу освіти. Принципи педагогічної моралі (принцип педагогічного гуманізму; принцип педагогічного оптимізму; принцип педагогічного колективізму, принцип педагогічної громадськості та патріотизму). (раціонально-теоретичний і почуттєвий (морально-психологічному) рівні).

Рекомендована література:

1. Грень Л. М., Вавренюк С. А., Алієва П. І. Сучасна освіта України: державно управлінський аспект: монографія. Харків: НУЦЗУ, 2021. 238 с. URL:
<https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/f51181f7-d105-45d9-84f6-6ec105d28821/content>
2. Підбуцька Н. В., Михайличенко В. Є., Грень Л. М. Теорія і практика професійно-особистісного саморозвитку студентів: монографія.

Харків. ФОП Бровін О. В. 2024. 254 с. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&cstart=100&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:hCrLmN-GePgC

3. Романовський О.Г., Грень Л. М., Черкашин А. І., Карлюк С. В., Хмиров І. М. Педагогіка фасилітації. Нац. техн. ун-т" Харків. політехн. ін-т". Харків. 2023. URL: 151 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/64387>
4. Романовський О.Г., Грень Л.М., Серета Н. В. Професійно-етичні засади педагогічної діяльності: текст лекцій / О. Г. Романовський, Л. М. Грень, Н. В. Серета. Харків: НТУ «ХПІ». 2020. 148 с.

Тема 4. Основні категорії педагогічної етики, їх загальна характеристика

Добро і зло у професійній діяльності педагога. Добросесності та вади викладача. Добро – дія викладача (проти дія злу, навчання праці та вдячності).

Рекомендована література:

1. Романовський О.Г., Грень Л.М., Серета Н. В. Професійно-етичні засади педагогічної діяльності: текст лекцій / О. Г. Романовський, Л. М. Грень, Н. В. Серета. Харків: НТУ «ХПІ». 2020. 148 с.
2. Романовський О.Г., Грень Л. М., Черкашин А. І., Карлюк С. В., Хмиров І. М. Педагогіка фасилітації. Нац. техн. ун-т" Харків. політехн. ін-т". Харків. 2023. URL: 151 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/64387>
3. Підбуцька Н. В., Михайличенко В. Є., Грень Л. М. Теорія і практика професійно-особистісного саморозвитку студентів: монографія. Харків. ФОП Бровін О. В. 2024. 254 с. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&cstart=100&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:hCrLmN-GePgC
4. Психологія управління : навч.-метод. посібник / О. Г. Романовський [та ін.] ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : Іванченко І. С., 2021. – 164 с. – Англ. мовою. URI: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/52654>

Тема 5. Етичні норми діяльності педагога. Педагогічний такт, його основні показники

Норми етичної поведінки викладачів вищої школи стосовно професії (якість надання освітніх послуг; престиж педагогічної діяльності;

впровадження нових освітніх технологій; удосконалення професійного рівня та самовдосконалення; поширення нових знань серед колег і громадськості, повага до своєї професії).

Рекомендована література:

1. Грень Л. М., Дроздова І.П., Чадаєва К.Ю. (2019). Особливості мовної ситуації у Східній Україні. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*: зб. наук. праць. Київ. №3 (42). С.62-72.
2. Романовський О.Г., Грень Л.М., Серeda Н. В. Професійно-етичні засади педагогічної діяльності: текст лекцій / О. Г. Романовський, Л. М. Грень, Н. В. Серeda. Харків: НТУ «ХПІ». 2020. 148 с.
3. Підбуцька Н. В., Михайличенко В. Є., Грень Л. М. Теорія і практика професійно-особистісного саморозвитку студентів: монографія. Харків. ФОП Бровін О. В. 2024. 254 с. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&cstart=100&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:hCrLmN-GePgC
4. Психологія управління : навч.-метод. посібник / О. Г. Романовський [та ін.] ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : Іванченко І. С., 2021. – 164 с. – Англ. мовою. URI: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/52654>

Тема 6. Етикет у професійній діяльності педагога

Основні структурні компоненти етикету педагога (стиль поведінки, манери, ввічливість, субординація). Історичні аспекти розвитку етикету. Основні принципи етикету (гуманізму, доцільності дій, естетичної привабливості поведінки, принцип врахування народних звичаїв та обрядів).

Рекомендована література:

1. Романовський О.Г., Грень Л.М., Серeda Н. В. Професійно-етичні засади педагогічної діяльності: текст лекцій / О. Г. Романовський, Л. М. Грень, Н. В. Серeda. Харків: НТУ «ХПІ». 2020. 148 с.
2. Грень Л. М., Вавренюк С. А., Алієва П. І. Сучасна освіта України: державно управлінський аспект: монографія. Харків: НУЦЗУ, 2021. 238 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/f51181f7-d105-45d9-84f6-6ec105d28821/content>
3. Грень Л. М., Дроздова І.П., Чадаєва К.Ю. (2019). Особливості мовної ситуації у Східній Україні. *Актуальні проблеми соціології, психології,*

педагогіки: зб. наук. праць. Київ. №3 (42). С.62-72. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/f51181f7-d105-45d9-84f6-6ec105d28821/content>

4. Лариса Грень, Малохат Курбанова (2023). Роль ціннісних орієнтирів у формуванні професійного іміджу майбутнього фахівця освітніх, педагогічних наук у закладах вищої освіти в умовах воєнного стану. Теорія і практика управління соціальними системами. № 2. С. 21-30. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&cstart=100&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:OU6Ihb5iCvQC
5. Основи наукових досліджень / Романовський О. Г., Черкашин А. І., Грень Л. М., Резнік С.М. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2022. 150 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/56902>

Тема 7. Професійна етика сучасного викладача, особливості її формування. Моральна свідомість особистості педагога, його відповідальність

Педагогічна справедливість. Заохочення – покарання – справедливість. Щастя як вища моральна цінність особистості педагога. Свідомість осмислення педагогом власного буття. Цілісність, повнота буття особистості педагога. Моральна свідомість і її відмінність від моралі. Моральні погляди й етичні знання, їхні відмітні риси.

Рекомендована література:

1. Грень Л. М., Вавренюк С. А., Алієва П. І. Сучасна освіта України: державно-управлінський аспект: монографія. Харків: НУЦЗУ, 2021. 238 с.
2. Романовський О.Г., Грень Л.М., Серєда Н. В. Професійно-етичні засади педагогічної діяльності: текст лекцій / О. Г. Романовський, Л. М. Грень, Н. В. Серєда. Харків: НТУ «ХП». 2020. 148 с.
3. Романовський О.Г., Грень Л. М., Черкашин А. І., Карлюк С. В., Хмиров І. М. Педагогіка фасилітації. Нац. техн. ун-т" Харків. політехн. ін-т". Харків. 2023. URL: 151 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/64387>

Тема 8. Моральна самосвідомість особистості педагога. Педагогічні технології формування морально-етичної парадигми у майбутніх викладачів

Суть моральної самосвідомості особистості педагога. Педагогічні технології формування морально-етичної парадигми у майбутніх викладачів. Моральні проблеми педагогічної діяльності.

Рекомендована література:

1. Л. Грень, Ю. Панфілов, Т. Єрьоменко (2021). Технологія вдосконалення професійної компетентності педагогічних працівників в умовах підвищення кваліфікації. Теорія і практика управління соціальними системами. № 1. С. 31-43. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:g3aEINc5_aQC
2. Романовський О.Г., Грень Л.М., Серета Н. В. Професійно-етичні засади педагогічної діяльності: текст лекцій / О. Г. Романовський, Л. М. Грень, Н. В. Серета. Харків: НТУ «ХПІ». 2020. 148 с.
3. Романовський О.Г., Грень Л. М., Черкашин А. І., Карлюк С. В., Хмиров І. М. Педагогіка фасилітації. Нац. техн. ун-т" Харків. політехн. ін-т". Харків. 2023. URL: 151 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/64387>
4. Gren L. M., Cherkashyn A. I., Karlyuk S. V. (2022). A pedagogue's facilitation competency in teaching foreign students. Теорія і практика управління соціальними системами. Харків: НТУ «ХПІ», № 2. С. 60-75. URL: <http://tipus.khpi.edu.ua/issue/view/15578>
5. SA Moroz, OH Romanovskyi, VM Moroz, SM Dombrovska, LM Hren, AL Pomaza-Ponomarenko (2020). Informatsiini tekhnolohii ta zasoby navchannia. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3340>

Тема 9. Взаємозв'язок культури й педагогічної моралі. Авторитет педагога

Педагогічна культура, її складові. Світоглядна культура педагога, культура мови й культура спілкування. Залежність педагогічної культури від культури педагогічної праці педагога. Шляхи оволодіння педагогічною культурою. Авторитет педагога, як вплив на студента засобами загальної й педагогічної культури. Поняття про різні форми помилкового авторитету педагога.

Рекомендована література:

1. Грень Л. М., Вавренюк С. А., Алієва П. І. Сучасна освіта України: державно управлінський аспект: монографія. Харків: НУЦЗУ, 2021. 238 с.
2. Л. Грень, Ю. Панфілов, Т. Єрмоєнко (2021). Технологія вдосконалення професійної компетентності педагогічних працівників в умовах підвищення кваліфікації. Теорія і практика управління соціальними системами. № 1. С. 31-43. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:g3aEINc5_aQC
3. Психологія управління : навч.-метод. посібник / О. Г. Романовський [та ін.] ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : Іванченко І. С., 2021. – 164 с. – Англ. мовою. URI: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/52654>
4. Романовський О.Г., Грень Л.М., Серєда Н. В. Професійно-етичні засади педагогічної діяльності: текст лекцій / О. Г. Романовський, Л. М. Грень, Н. В. Серєда. Харків: НТУ «ХПІ». 2020. 148 с.
5. Hren, L. M., Chebotarev, M. K., Ruban, A.V., Shvedun, V. O., Sysoeva, S. I., Stankevych, S.V., Smirnova, L. N., Sokolov, A. S. (2021). [The philosophy of environmental management: evolution of the scientific conceptions](#). *Ukrainian Journal of Ecology*, 11(2), 378-381. DOI: 10.15421/2021_12 URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:ULOm3_A8WrAC
6. Hren Larysa. Kachailo Kostiantyn. Culture of business communication of future doctors and its formation in institutions of higher educationЛідери XXI століття. Погляд у майбутнє: Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції 26-27 жовтня 2023 р. / За заг. ред. Романовського О. Г. Х. : НТУ «ХПІ», 2023. 141 с. С. 108-109. https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:e_rmSamDkqQC

Тема 10. Педагогічна майстерність майбутнього викладача. Педагог як суб'єкт моральних відносин

Педагогічна етика як регулятор діалогічної взаємодії викладача й здобувачів. Індивідуально-особистісна культура як елемент педагогічної майстерності. Емоційно-вольові засади педагогічної майстерності.

Професійна інтелігентність викладача вищого закладу освіти. Формування професіоналізму морально-духовними засобами.

Рекомендована література:

1. Грень Л. М., Вавренюк С. А., Алієва П. І. Сучасна освіта України: державно управлінський аспект: монографія. Харків: НУЦЗУ, 2021. 238 с.
2. Грень Л. М., Дроздова І.П., Чадаєва К.Ю. (2019). Особливості мовної ситуації у Східній Україні. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*: зб. наук. праць. Київ. №3 (42). С.62-72.
3. Лариса Грень, Малохат Курбанова (2023). Роль ціннісних орієнтирів у формуванні професійного іміджу майбутнього фахівця освітніх, педагогічних наук у закладах вищої освіти в умовах воєнного стану. *Теорія і практика управління соціальними системами*. № 2. С. 21-30. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&cstart=100&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:OU6Ihb5iCvQC
4. Лариса Грень, Малохат Курбанова (2022). Шляхи формування професійного іміджу майбутнього фахівця освітніх, педагогічних наук у закладах вищої освіти: порівняльний аналіз вітчизняного і зарубіжного досвіду. *Теорія і практика управління соціальними системами*. № 4. С. 26-38. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:TFP_iSt0sucC
5. Романовський О.Г., Грень Л.М., Серєда Н. В. Професійно-етичні засади педагогічної діяльності: текст лекцій / О. Г. Романовський, Л. М. Грень, Н. В. Серєда. Харків: НТУ «ХПІ». 2020. 148 с.
6. Романовський О.Г., Грень Л. М., Черкашин А. І., Карлюк С. В., Хмиров І. М. *Педагогіка фасилітації*. Нац. техн. ун-т" Харків. політехн. ін-т". Харків. 2023. URL: 151 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/64387>
7. Gren L. M., Cherkashyn A. I., Karlyuk S. V. (2022). A pedagogue's facilitation competency in teaching foreign students. *Теорія і практика управління соціальними системами*. Харків: НТУ «ХПІ», № 2. С. 60-75. URL: <http://tipus.khpi.edu.ua/issue/view/15578>

Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу аспірантів

Самостійна робота аспірантів (СР) займає провідне місце у системі сучасної вищої освіти. З усіх видів навчальної діяльності СР значною мірою забезпечує формування самостійності як провідної риси особистості аспіранта.

Самостійна робота завершує завдання усіх інших видів навчальної діяльності. Адже знання, що не стали об'єктом власної діяльності, не можуть вважатися дійсним надбанням людини. Тому СР має навчальне, особисте та суспільне значення.

Навчальна діяльність характеризується суб'єктністю, активністю, предметністю, цілеспрямованістю, наявністю структури та змісту.

Особливими ознаками самостійної навчальної діяльності є такі:

- зміни самого суб'єкта;
- залежність від рівня розвитку аспіранта та опора на досягнутий рівень розвитку;
- засвоєння загальних способів дій та наукових понять;
- передування загальних засобів дій вирішенню завдань;
- залежність змін психічних властивостей та поведінки тих, хто навчається, від результатів їх власних дій.

Виконання самостійної роботи передбачає:

1. Опрацювання навчальної літератури за допомогою бібліотеки університету, мережі Інтернет.
2. Вивчення навчального матеріалу, який дається для самостійної роботи.
3. Засвоєння знань, видів та способів діяльності в конкретній предметній галузі.
4. Самоперевірка засвоєних знань за допомогою представлених питань.

За необхідності можна отримати індивідуальну консультацію викладача щодо виконання самостійної роботи. Для цього на кафедрі кожного семестру розробляється графік консультацій викладачів.

Завдання самостійної роботи:

1. Обґрунтуйте мораль як один з основних соціальних механізмів регуляції діяльності
2. Розгляньте історичні аспекти розвитку педагогічної етики
3. Проаналізуйте основні структурні елементи моральної свідомості викладача на раціонально-теоретичному рівні на підставі опрацювання наукових джерел
4. Визначте вади, що ганьблять людину і заслуговують морального засудження
5. Здійсніть аналіз базисних засад взаємин між педагогами на підставі літературних джерел
6. Здійсніть пошук та опрацювання джерел інформації щодо показника зрілості науково-педагогічного працівника як майстра своєї справи
7. Здійсніть аналіз складових іміджу викладача
8. Здійсніть пошук та опрацювання джерел інформації щодо ціннісно-сенсових компонентів професійної спрямованості
9. Здійсніть розгляд педагогіки успіху з точки зору інтегрального особистісно орієнтованого підходу, що передбачає створення сприятливих умов для розкриття і розвитку особистісних ресурсів
10. Схарактеризуйте морально-духовні засоби у формуванні професіоналізму майбутнього фахівця освітніх, педагогічних наук

Оцінювання виконання даних самостійних завдань: за кожне завдання можна отримати максимально 5 балів. Виконання завдань буде оцінюватися за критеріями: обґрунтованості, аргументованості, повноти відповідей на завдання, правильності, самостійності виконання.

Самостійна робота по кожній темі також включає: опрацювання та аналіз лекційного матеріалу та підготовка до практичних занять.

Література для самопідготовки:

1. Грень Л.М. Професійна етика державних службовців та її роль в ефективному функціонуванні держави. Збірник тез. 2022. С. 24-25. URL:
<http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/17789/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%202022.pdf#page=22>
2. Грень Л. М., Вавренюк С. А., Алієва П. І. Сучасна освіта України: державно управлінський аспект: монографія. Харків: НУЦЗУ, 2021. 238 с. URL:
<https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/f51181f7-d105-45d9-84f6-6ec105d28821/content>
3. Грень Л. М., Дроздова І.П., Чадаєва К.Ю. (2019). Особливості мовної ситуації у Східній Україні. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*: зб. наук. праць. Київ. №3 (42). С.62-72. URL:
<https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/f51181f7-d105-45d9-84f6-6ec105d28821/content>
4. Основи наукових досліджень / Романовський О. Г., Черкашин А. І., Грень Л. М., Резнік С.М. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2022. 150 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/56902>
5. Підбуцька Н. В., Михайличенко В. Є., Грень Л. М. Теорія і практика професійно-особистісного саморозвитку студентів: монографія. Харків. ФОП Бровін О. В. 2024. 254 с. URL:
https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&cstart=100&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:hCrLmN-GePgC
6. Психологія управління : навч.-метод. посібник / О. Г. Романовський [та ін.] ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : Іванченко І. С., 2021. – 164 с. – Англ. мовою. URI:
<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/52654>
7. Романовський О.Г., Грень Л.М., Серєда Н. В. Професійно-етичні засади педагогічної діяльності: текст лекцій / О. Г. Романовський, Л. М. Грень, Н. В. Серєда. Харків: НТУ «ХП». 2020. 148 с. URL:
<https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/59cf63f7-6136-4a47-9b14-026dbdd8e58b/content>
8. Романовський О.Г., Грень Л. М., Черкашин А. І., Карлюк С. В., Хмиров І. М. Педагогіка фасилітації. Нац. техн. ун-т" Харків. політехн. ін-т". Харків. 2023. URL: 151 с. URL:
<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/64387>

9. SA Moroz, OH Romanovskyi, VM Moroz, SM Dombrovska, LM Hren, AL Pomaza-Ponomarenko (2020). Informatiini tekhnolohii ta zasoby navchannia. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3340>
10. Л. Грень, Ю. Панфілов, Т. Єрмоєнко (2021). Технологія вдосконалення професійної компетентності педагогічних працівників в умовах підвищення кваліфікації. Теорія і практика управління соціальними системами. № 1. С. 31-43. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:g3aElNc5_aQC
11. Лариса Грень, Малохат Курбанова (2022). Шляхи формування професійного іміджу майбутнього фахівця освітніх, педагогічних наук у закладах вищої освіти: порівняльний аналіз вітчизняного і зарубіжного досвіду. Теорія і практика управління соціальними системами. № 4. С. 26-38. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:TFP_iSt0sucC
12. Лариса Грень, Малохат Курбанова (2023). Роль ціннісних орієнтирів у формуванні професійного іміджу майбутнього фахівця освітніх, педагогічних наук у закладах вищої освіти в умовах воєнного стану. Теорія і практика управління соціальними системами. № 2. С. 21-30. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&cstart=100&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:OU6Ihb5iCvQC
13. Gren L. M., Cherkashyn A. I., Karlyuk S. V. (2022). A pedagogue's facilitation competency in teaching foreign students. Теорія і практика управління соціальними системами. Харків: НТУ «ХПІ», № 2. С. 60-75. URL: <http://tipus.khpi.edu.ua/issue/view/15578>
14. Hren, L. M., Chebotarev, M. K., Ruban, A. V., Shvedun, V. O., Sysoeva, S. I., Stankevych, S. V., Smirnova, L. N., Sokolov, A. S. (2021). [The philosophy of environmental management: evolution of the scientific conceptions.](#) *Ukrainian Journal of Ecology*, 11(2), 378-381. DOI: 10.15421/2021_12 URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:ULOm3_A8WrAC
15. Hren Larysa. Kachailo Kostiantyn. Culture of business communication of future doctors and its formation in institutions of higher educationЛідери XXI століття. Погляд у майбутнє: Матеріали VII Міжнародної науково-

практичної конференції 26-27 жовтня 2023 р. / За заг. ред.
Романовського О. Г. Х. : НТУ «ХП», 2023. 141 с. С. 108-109.
https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:e_rmSamDkqQC

Методичні рекомендації/навчально-методичні матеріали до проведення практичних занять

План практичних занять

Тема	Кількість годин
Тема 1. Професійно-етичні засади педагогічної діяльності як наука про моральну цінність стосунків, вироблених у навчально-виховній діяльності	2
Тема 2. Історичні аспекти розвитку педагогічної етики	2
Тема 3. Моральна свідомість особистості педагога	2
Тема 4. Основні категорії педагогічної етики, їх загальна характеристика	2
Тема 5. Етичні норми діяльності педагога. Педагогічний такт, його основні показники	2
Тема 6. Етикет у професійній діяльності педагога	2
Тема 7. Професійна етика сучасного викладача, особливості її формування. Моральна свідомість особистості педагога, його відповідальність	2
Тема 8. Моральна самосвідомість особистості педагога. Педагогічні технології формування морально-етичної парадигми у майбутніх викладачів	2
Тема 9. Взаємозв'язок культури й педагогічної моралі. Авторитет педагога	2
Тема 10. Педагогічна майстерність майбутнього викладача. Педагог як суб'єкт моральних відносин	2

Зміст та практичні завдання до занять

Тема 1. Професійно-етичні засади педагогічної діяльності як наука про моральну цінність стосунків, вироблених у навчально-виховній діяльності

Бесіда на тему: «Безперервна самоосвіта, самовиховання педагога є точним виконанням його професійних обов'язків».

Практичне завдання:

- доведіть, що приклад педагога-вченого змушує здобувачів обирати наукову стежу;
- доведіть важливість активної участі викладачів у студентському дозвіллі.

Тема 2. Історичні аспекти розвитку педагогічної етики

Написання есе: «Культура мови і спілкування педагога у найкритичнішій ситуації».

Практичне завдання:

змодельовати ситуацію етично адекватного спілкування педагога із учасниками освітнього процесу, які мають низький груповий статус; неадекватно завищену самооцінку.

Тема 3. Моральна свідомість особистості педагога

Бесіда: «Принцип конфіденційності й особливі відносини в системі «педагог - студент» і «педагог - педагог».

Практичне завдання:

розкрити методи роботи, які заохочують в студентах розвиток позитивних рис і взаємин: самостійності, самоконтролю, самовиховання, бажання співпрацювати і допомагати іншим.

Тема 4. Основні категорії педагогічної етики, їх загальна характеристика

Визначення основних категорій педагогічної етики.

Практичне завдання:

проаналізувати показники якості високого культурного рівня сучасного педагога (вдумливість, критичність і самокритичність, постійна творча напруга).

Тема 5. Етичні норми діяльності педагога. Педагогічний такт, його основні показники

Надання рекомендацій з формування й реалізації стратегії і тактики спілкування із здобуваачами, які мають занижену самооцінку, надчутливе ставлення до невдач у навчанні, підвищену тривожність.

Практичне завдання:

змодельовати ситуації взаємодії педагога з учасниками освітнього процесу стосовно стратегії і тактики етично адекватного спілкування у системі відносин: «педагог-жінка – керівник-чоловік»; «педагог-жінка – педагог- чоловік»; «педагог-чоловік – батьки»

Тема 6. Етикет у професійній діяльності педагога

Бесіда: «Функції, реалізація яких відбувається під час акту спілкування».

Практичне завдання:

визначити притаманні педагогу якості, що дозволяють реалізувати успішність педагогічного спілкування.

Тема 7. Професійна етика сучасного викладача, особливості її формування. Моральна свідомість особистості педагога, його відповідальність

Написати есе: «Духовна складова освітнього процесу»

Практичне завдання:

проаналізувати почуття професійного педагогічного обов'язку як самодетермінацію вчинків педагога стосовно вимог, які пред'являє йому професія.

Тема 8. Моральна самосвідомість особистості педагога. Педагогічні технології формування морально-етичної парадигми у майбутніх викладачів

Бесіда: «Принципи безперервного духовно-морального саморозвитку і самореалізації педагога – найголовніші і визначальні у його професійній діяльності».

Практичне завдання:

змоделювати ситуації взаємодії педагога з педагогічним колективом у визначенні проблем вищої професійної освіти та підходів до їх розв'язання.

Тема 9. Взаємозв'язок культури й педагогічної моралі. Авторитет педагога

Написати есе: «Кодекс професійної етики вітчизняного викладача вищої школи»

Практичне завдання:

змоделювати ситуацію взаємодії педагога і студентів у розв'язанні завдання, що вимагає від учасників освітнього процесу професійних етичних дій та загального культурного кругозору.

Тема 10. Педагогічна майстерність майбутнього викладача. Педагог як суб'єкт моральних відносин

Бесіда: «Педагог як суб'єкт моральних відносин»

Практичне завдання:

- схарактеризувати випадки, коли самі педагоги стають джерелом конфлікту;

- довести, що етичний саморозвиток педагога вищої школи має включати в себе культурний і патріотичний розвиток.

Кожне з практичних завдань оцінюється максимальною кількістю балів – 2, оцінюється за критеріями: обґрунтованості, аргументованості, повноти відповідей на завдання, правильності, самостійності виконання. У випадку відсутності аспіранта на практичному занятті за поважних причин, він має можливість виконати завдання самостійно.

Рекомендовані джерела:

1. Грень Л.М. Професійна етика державних службовців та її роль в ефективному функціонуванні держави. Збірник тез. 2022. С. 24-25.

URL:

<http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/17789/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%202022.pdf#page=22>

2. Грень Л. М., Вавренюк С. А., Алієва П. І. Сучасна освіта України: державно управлінський аспект: монографія. Харків: НУЦЗУ, 2021. 238 с.

URL:

- <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/f51181f7-d105-45d9-84f6-6ec105d28821/content>
3. Грень Л. М., Дроздова І.П., Чадаєва К.Ю. (2019). Особливості мовної ситуації у Східній Україні. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*: зб. наук. праць. Київ. №3 (42). С.62-72. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/f51181f7-d105-45d9-84f6-6ec105d28821/content>
 4. Основи наукових досліджень / Романовський О. Г., Черкашин А. І., Грень Л. М., Резнік С.М. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2022. 150 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/56902>
 5. Підбуцька Н. В., Михайличенко В. Є., Грень Л. М. Теорія і практика професійно-особистісного саморозвитку студентів: монографія. Харків. ФОП Бровін О. В. 2024. 254 с. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&cstart=100&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:hCrLmN-GePgC
 6. Психологія управління : навч.-метод. посібник / О. Г. Романовський [та ін.] ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : Іванченко І. С., 2021. – 164 с. – Англ. мовою. URI: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/52654>
 7. Романовський О.Г., Грень Л.М., Серета Н. В. Професійно-етичні засади педагогічної діяльності: текст лекцій / О. Г. Романовський, Л. М. Грень, Н. В. Серета. Харків: НТУ «ХПІ». 2020. 148 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/59cf63f7-6136-4a47-9b14-026dbdd8e58b/content>
 8. Романовський О.Г., Грень Л. М., Черкашин А. І., Карлюк С. В., Хмиров І. М. Педагогіка фасилітації. Нац. техн. ун-т" Харків. політехн. ін-т". Харків. 2023. URL: 151 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/64387>
 9. SA Moroz, OH Romanovskyi, VM Moroz, SM Dombrovska, LM Hren, AL Pomaza-Ponomarenko (2020). *Informatsiini tekhnolohii ta zasoby navchannia*. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3340>
 10. Л. Грень, Ю. Панфілов, Т. Єрьоменко (2021). Технологія вдосконалення професійної компетентності педагогічних працівників в умовах підвищення кваліфікації. Теорія і практика управління соціальними системами. № 1. С. 31-43. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:g3aElNc5_aQC

11. Лариса Грень, Малохат Курбанова (2022). Шляхи формування професійного іміджу майбутнього фахівця освітніх, педагогічних наук у закладах вищої освіти: порівняльний аналіз вітчизняного і зарубіжного досвіду. Теорія і практика управління соціальними системами. № 4. С. 26-38. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:TFP_iSt0sucC
12. Лариса Грень, Малохат Курбанова (2023). Роль ціннісних орієнтирів у формуванні професійного іміджу майбутнього фахівця освітніх, педагогічних наук у закладах вищої освіти в умовах воєнного стану. Теорія і практика управління соціальними системами. № 2. С. 21-30. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&cstart=100&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:OU6Ihb5iCvQC
13. Gren L. M., Cherkashyn A. I., Karlyuk S. V. (2022). A pedagogue's facilitation competency in teaching foreign students. Теорія і практика управління соціальними системами. Харків: НТУ «ХП», № 2. С. 60-75. URL: <http://tipus.khpi.edu.ua/issue/view/15578>
14. Hren, L. M., Chebotarev, M. K., Ruban, A. V., Shvedun, V. O., Sysoeva, S. I., Stankevych, S. V., Smirnova, L. N., Sokolov, A. S. (2021). [The philosophy of environmental management: evolution of the scientific conceptions.](#) *Ukrainian Journal of Ecology*, 11(2), 378-381. DOI: 10.15421/2021_12 URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:ULOm3_A8WrAC
15. Hren Larysa. Kachailo Kostiantyn. Culture of business communication of future doctors and its formation in institutions of higher education Лідери XXI століття. Погляд у майбутнє: Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції 26-27 жовтня 2023 р. / За заг. ред. Романовського О. Г. Х. : НТУ «ХП», 2023. 141 с. С. 108-109. https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:e_rmSamDkqQC

Навчально-методичні матеріали для поточного й підсумкового контролю

Організація процедури оцінювання

Підсумкова оцінка по дисципліні вираховується як сума балів поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль включає оцінювання:

- активності під час аудиторних занять
- виконання завдань самостійної роботи
- виконання практичних завдань
- поточного тестування засвоєння матеріалу дисципліни.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену, який передбачає усну відповідь по екзаменаційному білету. Екзаменаційний білет включає два теоретичні питання та одне практичне завдання. Вибір номеру екзаменаційного білету та номеру практичного завдання здійснюється випадковим чином (спочатку обирається білет, в якому зазначено два теоретичні питання, потім обирається номер практичного завдання). Після вислуховування всіх відповідей аспірантів оголошуються оцінки за екзамен та підсумкова оцінка по дисципліні. Підсумкова оцінка вносяться у Відомість обліку успішності. Відомість передається в аспірантуру у день проведення екзамену.

Зразок екзаменаційного білету

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ”

Кафедра: педагогіки і психології управління соціальними системами ім. акад.

І.А. Зязюна

Спеціальність 011 – «Освітні, педагогічні науки»

Освітня програма Освітні, педагогічні науки

Навчальна дисципліна Професійно-етичні засади педагогічної діяльності

Семестр III

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №

1. Охарактеризувати мораль як один із основних соціальних механізмів регуляції діяльності як окремої особистості, так і суспільства в цілому.

2. Охарактеризувати почуття професійного педагогічного обов'язку як самодетермінацію вчинків педагога стосовно вимог, які пред'являє йому професія.

3. Практичне завдання

Здобувач, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового контролю, має право звернутися до апеляційної комісії у день

оголошення результатів оцінювання. Апеляція має бути розглянута на засіданні апеляційної комісії не пізніше наступного дня після її подання. Здобувач, який подав апеляцію, має право бути присутнім при розгляді своєї заяви. Апеляційна комісія створюється розпорядженням директора інституту.

Докладно процес апеляції описаний у Положенні про організацію освітнього процесу в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут» (https://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/wp-content/uploads/sites/43/2024/01/Polozhennya_pro_organizatsiyu_osvitnogo_protsesu_29_11_2023.pdf).

Підсумкова оцінка по дисципліні розраховується як сума балів:

Види діяльності	Бали
Тема 1	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: визначення структурних складових етики	3
Самостійна робота: обґрунтування моралі як одного з основних соціальних механізмів регуляції діяльності	2
Тема 2	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: розгляд історичних аспектів розвитку педагогічної етики	3
Самостійна робота: знайомство з кодексом педагогічної етики Квінтіліана	2
Тема 3	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: аналіз принципів педагогічної моралі	3
Самостійна робота: аналіз основних структурних елементів моральної свідомості викладача на раціонально-теоретичному рівні на підставі опрацювання наукових джерел	2
Тема 4	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: аналіз категорій етики на предмет їх особливостей	2
Самостійна робота: визначення вад, що ганьблять людину і заслуговують морального засудження	3
Тема 5	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: аналіз норм етичної поведінки викладачів вищої школи стосовно професії	3
Самостійна робота: аналіз базисних засад взаємин між педагогами на підставі літературних джерел	2
Тема 6	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1

Практичне заняття: аналіз основних показників педагогічного такту науково-педагогічного працівника	3
Самостійна робота: пошук та опрацювання джерел інформації щодо показника зрілості науково-педагогічного працівника як майстра своєї справи	2
Тема 7	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: розгляд основних правил етикетної культури викладача у змодельованих ситуаціях	3
Самостійна робота: аналіз складових іміджу викладача	2
Тема 8	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: аналіз	3
Самостійна робота: пошук та опрацювання джерел інформації щодо ціннісно-сенсових компонентів професійної спрямованості	2
Тема 9	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: педагогічний авторитет та його вплив на подальшу педагогічну діяльність майбутніх фахівців освітніх, педагогічних наук	3
Самостійна робота: розгляд педагогіки успіху з точки зору інтегрального особистісно орієнтованого підходу, що передбачає створення сприятливих умов для розкриття і розвитку особистісних ресурсів	2
Тема 10	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: методика формування комунікативної компетентності педагога вищого закладу освіти	3
Самостійна робота: Схарактеризуйте морально-духовні засоби у формуванні професіоналізму майбутнього фахівця освітніх, педагогічних наук	2
Поточне тестування результатів опрацювання лекційного матеріалу	20
Підсумковий контроль: Екзамен	20
Всього	100

Докладний зміст завдань самостійної роботи та практичних завдань на заняттях наведено у розділах «Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу аспірантів» та «Методичні рекомендації/навчально-методичні матеріали до проведення практичних занять».

Виконання завдань під час практичних занять та самостійної роботи **оцінюється за критеріями:** обґрунтованості, аргументованості, повноти відповідей на завдання, правильності, самостійності виконання. У випадку відсутності аспіранта на практичному занятті за поважних причин, він має можливість виконати завдання самостійно.

Поточне тестування оцінюється за критеріями правильності відповідей. Для підготовки до поточного оцінювання аспіранти можуть використати контрольні питання по дисципліні, наведені нижче.

Критерії оцінювання підсумкового екзамену:

Критерії оцінювання	Бали
Глибоке знання навчального матеріалу. Практичне завдання виконано повно, з глибоким обґрунтуванням. Можуть бути незначні неточності	20-18
Глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу. Практичне завдання виконано повно, з глибоким обґрунтуванням. Відповіді можуть містити певні неточності	17-15
Міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування. Відповіді можуть бути не повними, з незначними помилками	14-12
Знання основних фундаментальних положень. Відповіді містять деякі помилки.	9-11
Знання основних фундаментальних положень матеріалу. Незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу дисципліни	6-8
Знання та вміння фрагментарні, слабкі	3-5
Відсутність знань значної частини матеріалу	0-2

Аспіранти мають можливість підготуватись до екзамену по контрольним питанням до дисципліни та практичним завданням ітогового контролю.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ:

1. Розкрити предмет, структуру, функції і завдання педагогічної етики.
2. Охарактеризувати мораль як один із основних соціальних механізмів регуляції діяльності як окремої особистості так і суспільства в цілому.
3. Розкрити внесок вітчизняних мислителів у педагогічну етику: Повчання Володимира Мономаха дітям, розвиток етичних вчень у Києво-Могилянському колегіумі та братських школах, К.Д.Ушинський, Б.Д.Грінченко, А.С.Макаренко, В.О.Сухомлинський.
4. Охарактеризувати структуру моральної свідомості викладача вищого навчального закладу.
5. Розкрити принципи педагогічної моралі.

6. Розкрити основні структурні елементи моральної свідомості викладача на раціонально-теоретичному рівні.
7. Охарактеризувати добродетності та вади викладача.
8. Розкрити поняття про моральний обов'язок і відповідальність, справедливість і щастя, честь, гідність і совість викладача вищого навчального закладу.
9. Охарактеризувати етикет як сукупність правил поведінки, які регулюють зовнішні вияви людських взаємин. Основні особливості етикету.
10. Охарактеризувати норми етичної поведінки викладачів вищої школи стосовно професії.
11. Охарактеризувати норми етичної поведінки викладачів стосовно студентів.
12. Охарактеризувати норми етичної поведінки викладачів стосовно колег.
13. Охарактеризувати основні структурні компоненти етикету педагога.
14. Охарактеризувати основні правила етикетної культури викладача у різних ситуаціях.
15. Охарактеризувати моральне переконання педагога, що іманентно спонукує мотив його діяльності.
16. Охарактеризувати моральні почуття, як засіб формування особистості й, як одне із завдань морального виховання.
17. Охарактеризувати почуття професійного педагогічного обов'язку як самодетермінацію вчинків педагога стосовно вимог, які пред'являє йому професія.
18. Охарактеризувати суть моральної самосвідомості особистості педагога.
19. Охарактеризувати педагогічні технології формування морально-етичної парадигми у майбутніх викладачів.
20. Охарактеризувати гуманістичне розуміння честі і гідності.
21. Охарактеризувати роль і місце вчинку в моральній діяльності педагога.

22. Охарактеризувати співвідношення моральних цілей і засобів у педагогічній діяльності.
23. Охарактеризувати мотивацію і наслідки моральної діяльності педагога.
24. Охарактеризувати моральні відносини. Педагог і студент. Педагог і педагогічний колектив.
25. Охарактеризувати світоглядну культуру педагога, культуру мови й культуру спілкування.
26. Охарактеризувати емоційно-вольові засади педагогічної майстерності.
27. Охарактеризувати культуру спілкування педагога у системі моральних відносин.
28. Розкрити стратегію й тактику етичного адекватного спілкування з різними учасниками навчально-виховного процесу.

Перелік контрольних практичних завдань для екзамену:

Практичне завдання № 1

Схарактеризуйте функції, реалізація яких відбувається під час акту спілкування

Практичне завдання № 2

Визначте притаманні педагогу якості, що дозволяють реалізувати успішність педагогічного спілкування

Практичне завдання № 3

Визначте основні принципи ефективного педагогічного спілкування. Розкрийте правила успішної комунікації.

Практичне завдання № 4

Сформулюйте рекомендації з формування й реалізації стратегії і тактики спілкування із здобувачами, які мають занижену самооцінку, надчутливе ставлення до невдач у навчанні, підвищену тривожність

Практичне завдання № 5

Викладач у виховному та освітньому процесі неухильно дотримується принципу гендерної рівності. Змодельуйте ситуації взаємодії педагога з учасниками освітнього процесу стосовно стратегії і тактики етично адекватного спілкування у системі відносин:

- «педагог-жінка – керівник-чоловік»;
- «педагог-чоловік – батьки».

Практичне завдання № 6

Доведіть важливість активної участі викладачів у дозвіллі здобувачів

Практичне завдання № 7

Проаналізуйте показники якості високого культурного рівня сучасного педагога

Практичне завдання № 8

Визначте методи роботи, які заохочують в аспірантах розвиток позитивних рис і взаємин: самостійності, самоконтролю, самовиховання, бажання співпрацювати і допомагати іншим

Практичне завдання № 9

Визначте притаманні педагогу якості, що дозволяють реалізувати успішність педагогічного спілкування

Практичне завдання № 10

Схарактеризуйте функції, реалізація яких відбувається під час акту спілкування

Практичне завдання № 11

Проаналізуйте почуття професійного педагогічного обов'язку як самодетермінацію вчинків педагога стосовно вимог, які пред'являє йому професія

Практичне завдання № 12

Доведіть, що принципи безперервного духовно-морального саморозвитку і самореалізації педагога є найголовнішими і визначальними у його професійній діяльності

Практичне завдання № 13

Змоделюйте ситуацію взаємодії педагога й аспірантів у розв'язанні завдання, що вимагає від учасників освітнього процесу професійних етичних дій та загального культурного кругозору

Практичне завдання № 14

Змоделюйте ситуацію, коли сам педагог став джерелом конфлікту

Практичне завдання № 15

Доведіть, що етичний саморозвиток педагога вищої школи має включати в себе культурний і патріотичний розвиток

Практичне завдання № 16

Змоделюйте ситуацію, яка б доводила високу педагогічну майстерність викладача закладу вищої освіти

Практичне завдання № 17

Обґрунтуйте, чому педагогічну діяльність вважають однією з престижних у світі

Практичне завдання № 18

Охарактеризуйте роль невербального спілкування учасників освітнього процесу під час комунікації

Практичне завдання № 19

Викладач у виховному та освітньому процесі неухильно дотримується принципу гендерної рівності. Змоделюйте ситуації взаємодії педагога з учасниками освітнього процесу стосовно стратегії і тактики етично адекватного спілкування у системі відносин: «педагог-жінка – педагог-чоловік»

Практичне завдання № 20

Змоделюйте ситуацію етично адекватного спілкування педагога із учасниками освітнього процесу, які мають низький груповий статус; неадекватно завищену самооцінку

Матеріали для підготовки:

Основна література

- 1.Грень Л.М. Професійна етика державних службовців та її роль в ефективному функціонуванні держави. Збірник тез. 2022. С. 24-25. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/17789/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%202022.pdf#page=22>
- 2.Грень Л. М., Вавренюк С. А., Алієва П. І. Сучасна освіта України: державно управлінський аспект: монографія. Харків: НУЦЗУ, 2021. 238 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/f51181f7-d105-45d9-84f6-6ec105d28821/content>
- 3.Грень Л. М., Дроздова І.П., Чадаєва К.Ю. (2019). Особливості мовної ситуації у Східній Україні. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*: зб. наук. праць. Київ. №3 (42). С.62-72. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/f51181f7-d105-45d9-84f6-6ec105d28821/content>
- 4.Основи наукових досліджень / Романовський О. Г., Черкашин А. І., Грень Л. М., Резнік С.М. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2022. 150 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/56902>
- 5.Підбуцька Н. В., Михайличенко В. Є., Грень Л. М. Теорія і практика професійно-особистісного саморозвитку студентів: монографія. Харків. ФОП Бровін О. В. 2024. 254 с. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&cstart=100&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:hCrLmN-GePgC
6. Психологія управління : навч.-метод. посібник / О. Г. Романовський [та ін.] ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : Іванченко І. С., 2021. – 164 с. – Англ. мовою. URI: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/52654>
7. Романовський О.Г., Грень Л.М., Серєда Н. В. Професійно-етичні засади педагогічної діяльності: текст лекцій / О. Г. Романовський, Л. М. Грень, Н. В. Серєда. Харків: НТУ «ХП». 2020. 148 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/59cf63f7-6136-4a47-9b14-026dbdd8e58b/content>
- 8.Романовський О.Г., Грень Л. М., Черкашин А. І., Карлюк С. В., Хмиров І. М. *Педагогіка фасилітації*. Нац. техн. ун-т" Харків. політехн. ін-т". Харків. 2023. URL: 151 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/64387>

9. SA Moroz, OH Romanovskyi, VM Moroz, SM Dombrovska, LM Hren, AL Pomaza-Ponomarenko (2020). *Informatsiini tekhnolohii ta zasoby navchannia*. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3340>

Додаткова література

10. Л Грень, Ю. Панфілов, Т. Єрбоменко (2021). Технологія вдосконалення професійної компетентності педагогічних працівників в умовах підвищення кваліфікації. *Теорія і практика управління соціальними системами*. № 1. С. 31-43. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:g3aEINc5_aQC
11. Лариса Грень, Малохат Курбанова (2022). Шляхи формування професійного іміджу майбутнього фахівця освітніх, педагогічних наук у закладах вищої освіти: порівняльний аналіз вітчизняного і зарубіжного досвіду. *Теорія і практика управління соціальними системами*. № 4. С. 26-38. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:TFP_iSt0sucC
12. Лариса Грень, Малохат Курбанова (2023). Роль ціннісних орієнтирів у формуванні професійного іміджу майбутнього фахівця освітніх, педагогічних наук у закладах вищої освіти в умовах воєнного стану. *Теорія і практика управління соціальними системами*. № 2. С. 21-30. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&cstart=100&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:OU6Ihb5iCvQC
13. Gren L. M., Cherkashyn A. I., Karlyuk S. V. (2022). A pedagogue's facilitation competency in teaching foreign students. *Теорія і практика управління соціальними системами*. Харків: НТУ «ХПІ», № 2. С. 60-75. URL: <http://tipus.khpi.edu.ua/issue/view/15578>
14. Hren, L. M., Chebotarev, M. K., Ruban, A. V., Shvedun, V. O., Sysoeva, S. I., Stankevych, S. V., Smirnova, L. N., Sokolov, A. S. (2021). [The philosophy of environmental management: evolution of the scientific conceptions](#). *Ukrainian Journal of Ecology*, 11(2), 378-381. DOI: 10.15421/2021_12 URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:ULOm3_A8WrAC
15. Hren Larysa. Kachailo Kostiantyn. Culture of business communication of future doctors and its formation in institutions of higher education. *Лідери ХХІ століття. Погляд у майбутнє: Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції 26-27 жовтня 2023 р. / За заг. ред. Романовського О. Г. Х. : НТУ «ХПІ», 2023. 141 с. С. 108-109.* URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qgW3YgoAAAAJ&pagesize=100&citation_for_view=qgW3YgoAAAAJ:e_rmSamDkqQC

Складові навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни розташовані на сайті:

1. <https://zakon.rada.gov.ua>
2. <http://library.kpi.kharkov.ua/uk>
3. <https://repository.kpi.kharkov.ua/home>